

Stockholms
universitet

1 (1)

BESLUT
2018-11-15

Dnr SU FV-1.1.3-1758-18

Områdesnämnden för humanvetenskap

Elisabeth Wåghäll Nivre
Vicerektor

Arbetsmarknadsdepartementet
Regeringskansliet

Handläggare:
Karolina Alveryd

Yttrande över remiss: Betänkandet Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22) och remiss av den kompletterande promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Arbetsmarknadsdepartementet inkomma med synpunkter på remiss av betänkandet *Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22)* och remiss av den kompletterande promemorian *Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande*. Betänkandet och promemorian har remitterats till Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Synpunkter har inkommit från Samhällsvetenskapliga fakulteten avseende betänkandet och från Juridiska fakulteten avseende den kompletterande promemorian vilka redovisas i bifogade bilagor, som utgör områdesnämndens svar.

Elisabeth Wåghäll Nivre

Karolina Alveryd

Stockholms
universitet

Dnr SU FV-1.1.3-1758-18

2018-11-06

Tina Sjöberg
Stockholms universitet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande över betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22)

Samhällsvetenskapliga fakulteten har erbjudits att inkomma med ett yttrande till Områdesnämnden för humanvetenskap över betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22).

Remissen har besvarats av Kulturgeografiska institutionen. Institutionens yttrande bifogas här och utgör i sin helhet Samhällsvetenskapliga fakultetens remissvar.

Detta beslut har fattats av dekanus Astri Muren och föredragande har varit handläggare Tina Sjöberg.

Astri Muren
Dekanus

Tina Sjöberg
Handläggare

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden

Ulf Jansson
Prefekt
Kulturgeografiska institutionen

Kulturgeografiska institutionens yttrande över SOU 2018:22 Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag av regeringen att föreslå ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända. I utredningen läggs två förslag fram, ett huvudförslag och ett alternativt förslag. I det förordade huvudförslaget får staten, landstingen och kommunerna gemensamt ansvar för mottagandet. I det icke-förordade alternativa förslaget får staten det huvudsakliga ansvaret för mottagandet av asylsökande under hela asylprocesstiden. Gemensamt för de båda förslagen är att rätten till eget boende begränsas i kommuner där tidigare många asylsökande valt eget boende/bosatt sig i eller i kommuner som uppfyller krav på social och ekonomisk utsatthet, dvs kommuner som anses ha socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Vidare införs en obligatorisk vistelseperiod om 30 dagar i ett ankomstcenter (huvudförslaget) eller i ett mottagandecenter (alternativa förslaget).

I huvudförslaget med ankomstcenter blir det obligatoriskt för asylsökande att delta i en verksamhet som syftar till att ge grundläggande samhällsinformation samt kartlägga utbildnings- och yrkesbakgrund. Därefter slussas de asylsökande som anses ha goda chanser till att beviljas asyl ut till kommuner som tar över ansvaret för deras väntetid. Denna väntetid ska präglas av mening och aktivitet genom exempelvis fördjupad samhällsinformation och språkundervisning i svenska. I det alternativa förslaget bor de asylsökande kvar på mottagningscentren under hela asyltiden. Migrationsverket ansvarar då för insatser under väntetiden i samarbete med andra myndigheter och civila samhället. Utredningen förespråkar att ankomst-/mottagandecentren ska vara lokaliserade till kommuner där goda internationella förbindelser finns, mer specifikt nämns storstäderna.

Behov av en jämn geografisk fördelning

Institutionen ställer sig positiv till en mer geografisk spridning av asylsökande och nyanlända. Forskning från institutionen visar att utrikes föddas möjligheter på arbetsmarknaden påverkas negativt av bosättning i socioekonomiskt utsatta områden. Idén om att begränsa möjligheterna till eget boende för socioekonomiskt utsatta stadsdelar är därför välkommet. Vidare har

Kulturgeografiska institutionen

institutionens forskning visat att utrikes födda kan bidra till en minskad skev befolkningssammansättning. Detta genom att kommuner som har ett underskott på individer i arbetsför ålder får fler arbetsföra individer genom riktad geografisk spridning av nyanlända. Riktad styrning av nyanlända till vissa kommuner är därför av intresse speciellt för kommuner i rurala delar av Sverige.

Spridningen över kommuner bör dock ta stark hänsyn till situationen på de lokala arbetsmarknaderna. Tidigare samt pågående forskning från institutionen visar exempel på att sysselsättningsgraden bland nyanlända varierar kraftigt över regioner beroende på situation på lokala arbetsmarknader. Kommuner som befinner sig i lokala arbetsmarknader med bättre långsiktiga förutsättningar för integration på arbetsmarknaden bör därför prioriteras, exempelvis kommuner i regioner med låg arbetslöshet eller med arbetsmarknadssektorer i behov av arbetskraft.

En problematik som inte belyses i utredningen är nyanländas egen vilja och önskan om boendeort. Forskning om flyktingars flyttningsmönster efter beviljad skyddsstatus visar på stor omfattning och riktning mot större städer. I utredningen antas att lokal förankring ska skapas i den kommun de tilldelas. De nyanländas egna önskningar om boende lyser dock med frånvaro. Det kan vara värt att ta i beaktning eftersom ett stort antal nyanlända ändå kommer att flytta när de får tillfälle.

Ytterligare en problematik med förslagen, specifikt det alternativa förslaget, är den stora börda det innebär på civilsamhället i kommuner där ankomst-/mottagningscenter lokaliseras. Forskning från institutionen tyder på att det redan nu finns en ojämn börda hos organisationer, exempelvis för HBTQ-organisationer som har huvuddelen av sin verksamhet lokaliserad till vissa orter medan Migrationsverket har boenden på andra. Om stora ankomst-/mottagningscentren lokaliseras till ett fåtal orter kommer organisationer i dessa att få ännu större börda än idag.

Perspektiv där individers styrkor och utsatthet står i centrum är viktigt

Institutionen ser positivt på ansatsen i utredningen där väntan på beslut ska bli mer aktiv och meningsfull. Precis som utredningen också klargör, visar forskning på att denna tid i mellanlandet både upplevs som och är exempel på förlorad tid. Att i ett tidigt stadium ta vara på asylsökandes utbildnings- och yrkesbakgrund är därför positivt både för individen och för samhället som helhet.

Institutionen ställer sig dock kritisk till det processliknande angreppssätt som är genomgående i utredningen. Utredningen tenderar till att beskriva asylsökande som homogena individer som ska ledas genom ett system och stöpas in i en form som gemen för alla. I denna process ligger fokus endast på tidigare utbildnings- och yrkesbakgrund. Tidigare forskning visar dock på att nyanlända är en högst diversifierad population som integrerar sig på olika sätt. Som exempel kan nämnas den omfattande forskning som belyser styrkan av individers etniska nätverk i

integrationsprocessen, både till det sociala livet och på arbetsmarknaden. Det är oklart hur styrkan i dessa nätverk ska tas tillvara genom stora ankomst-/mottagningscenter.

På liknande sätt kan annan forskning från institutionen nämnas som visar att asylsökande minoriteter är särskilt utsatta i det nuvarande mottagningssystemet. Asylsökande homosexuella och transpersoner utsätts exempelvis för trakasserier, sexuellt våld och fysiskt våld. Forskningen visar på tendenser till att detta förekommer i större utsträckning i stora bostadsenheter medan det finns exempel på lokala initiativ i mindre skala där utsattheten är tämligen liten. Specifikt utredningens alternativa förslag med väntetid i större ankomst-/mottagningscenter under hela asylprocessen kan förstärka minoriteters utsatthet.

Slutliga kommentarer

Generellt välkomnar institutionen viljan och ambitionen till att förbättra mottagandet genom att skapa en jämnare geografisk fördelning av nyanlända och genom att göra väntetiden meningsfull. Införande av obligatorisk kartläggning av yrkeserfarenhet och utbildning samt gemensam samhällsinformation kan vara en grund för dessa förbättringar. En begränsning av rätten till eget boende är även ett tänkbart sätt att skapa en jämnare geografisk fördelning. Vi ser dock att det i utredningens förslag till viss del saknas ett individperspektiv, utöver kartläggning av individens yrkes- och utbildningsbakgrund. I stället ligger fokus snarare på krav. Detta riskerar att öka på utsatthet och kväva individernas egen initiativkraft.

De personer som har arbetat med detta yttrande är fil.dr. Linn Axelsson, fil.dr. Thomas Wimark samt forskarstuderande Louisa Vogiazides.

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss: Mottagandeutredningen (SOU 2018:22)- kompletterande promemoria Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande

Sammanfattning:

Mottagandeutredningen föreslår att en modell med s.k. social prövning införs för asylsökande som bosätter sig i eget boende i vissa kommuner. Utredningens alternativa förslag om en modell med en områdesbegränsning vilken ger kommuner som har bostadsområden med socioekonomiska utmaningar ett verktyg för att begränsa antalet asylsökande som bor i sådana områden lämnar inte något fullständigt förslag när det gäller alternativet områdesbegränsning. Inte heller lämnas något fullständigt förslag avseende vilka kommuner som ska anses vara socialt och ekonomiskt utsatta eller hur den geografiska avgränsningen av utsatta bostadsområden bör göras. Justitiedepartementet har därför utarbetat denna kompletterande promemoria med förslaget att en asylsökande inte ska ha rätt till dagersättning eller särskilt bidrag under den tid som han eller hon bor i eget boende i kommundelar (bostadsområden) med socioekonomiska utmaningar. Detta gäller dock inte om det är uppenbart oskäligt att neka den asylsökande sådant bistånd.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. 18 a § lyder som följer:

En utlänning som avses i 1 § första stycket 1 och 2 har inte rätt till dagersättning eller särskilt bidrag under den tid som han eller hon i strid med föreskrifter om begränsad rätt till dagersättning m.m., som meddelats med stöd av andra stycket, bor i eget boende i en socialt och ekonomiskt utsatt del av en kommun. Detta gäller dock inte om det är uppenbart oskäligt att utlänningen inte får sådant bistånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka delar av kommuner som, efter en anmälan av respektive kommun, ska anses vara socialt och ekonomiskt utsatta, och
2. de närmare förutsättningar som ska gälla för att utlänningen inte ska ha rätt till dagersättning eller särskilt bidrag.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019. Bestämmelserna om när en asylsökande inte är berättigad till dagersättning får verkan när en asylsökande efter den 1

januari 2020 bor i ett bostadsområde med socioekonomiska utmaningar som omfattas av regelverket.

Synpunkter:

Enligt nuvarande systemet gäller att om en asylsökande inte utnyttjar en erbjuden plats på en förläggning, ska han eller hon anses ha ordnat sin bostad på egen hand.

Migrationsverket ska erbjuda boende åt asylsökande som inte själv ordnar bostad. De föreslagna åtgärderna verkar fylla syftet med utredningsarbetet att begränsa de sociala problem kopplade till eget boende för asylsökande med hänsyn till kommunens och asylsökandes behov.

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker förslaget.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av professor Laura Carlson. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd

Stockholms
universitet

1(1)

2018-11-13

Dnr SU FV-1.1.3-1758-18

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss: Ett ordnat mottagande- gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22)

Juridiska fakultetsnämnden avstår från att yttra sig över remissen.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd

Juridiska fakultetsnämnden